

Margareta Nockert & Anne Marie Franzén, *Prydnadssömmar under medeltiden*, 4., uudistettu painos, Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien: Stockholm 2012. 70 s.

Anne Marie Franzénin keskiajalta säilyneitä 'koruompeleita' (nykyisin käytämme sanaa kirjonta) esittelevä kirjanen (39 s.) on alansa klassikko, jota keskiaikaisia pukuja valmistaneet ovat käyttäneet lähteenään jo vuosia. Kirjanen, jonka ensimmäinen painos julkaistiin jo 1972, löytyykin jo monen keskiajan harrastajan kirjahyllystä. Edelleenkaan ei ole toista yhtä tiivistä ja selkeän yleiskuvan keskiajan kirjonnasta antavaa teosta, vaikka aivan hyviä keskiajan kirjontaa esitteleviä teoksia onkin julkaistu. Vuonna 2012 kirjasesta julkaistiin uudistettu ja laajennettu painos.

Tässä tekstiilitieteen professori Margareta Nockertin uudistamassa neljännessä painoksessa on nelivärikuvitus, kun alkuperäinen Anne Marie Franzénin (k. 1975) tekemä on kanta ja kahta sivua lukuun ottamatta mustavalkoinen. Sivumäärä on kasvanut seitsemäänkymmeneen. Sivumäärän kasvaminen johtuu siitä, että tähän painokseen on lisätty kuvia monien kirjassa esiteltyjen kirjailtujen tekstiilien yksityiskohdista. Kuvia on nyt yli 50, kun kolmannessa painoksessa niitä oli 17. Siten kokonaiskäsityksen saaminen kuvauksen kohteena olevasta keskiajan kirjonnasta on huomattavasti helpompaa kuin aikaisempia painoksia käyttäen.

Keskiajalla kirjailut valmistettiin huolella sitä ajatellen, että oltiin valmistamassa jotakin pyhää ja kaunista (keskiajalla pyhä ja kaunis olivat esimerkiksi Venäjällä synonyymejä ja yhdistettiin usein myös kirjontaan), jotakin joka säilyisi kauan senkin jälkeen, kun niiden valmistaja olisi jo unohtunut – ehkä ikuisesti. Siksi töihin käytettiin mahdollisuuksien mukaan kalliita ja hyvin säilyviä materiaaleja: kultaa, helmiä ja silkkiä. Tämä kirjanen esittelee tällaisia töitä.

Kirjasessa paneudutaan myös kirjontatekniikan esittelyyn, ja eri pistot esitellään selkein piirroskuvoin. Teoksessa esitellään 19 eri kirjontatekniikkaa: muun muassa ristipisto, etupisto, varsipisto, laakapisto, ruutukirjonta, helmikirjonta, intarsia ja applikaatio. Osa kirjassa esitellyistä tekniikoista on vieraita nykypäivän kirjojalle, osa taas hyvinkin tuttuja. Lisäksi Nockert kertoo, millaisissa töissä kyseisiä pistoja tyypillisimmin esiintyy.

Kirjanen ei toki sisällä kattavaa kuvausta kaikista mahdollisista keskiajalla käytetyistä kirjontatekniikoista, mutta se käsittelee niistä yleisimmät. Lisäksi kirjan värikuvista saa aiempia painoksia selkeämmin havaittua muun muassa sen, miten pistojen suunnat vaihtelevat samassa työssä. Piston suunnan muutoksilla on keskiajalla tehostettu muun muassa valon ja varjon kuvaamista ja puvun laskosten asettumista.

Kirjasesta on iloa niin ompelijalle, tekstiilihistorioitsijalle kuin taiteen tutkijallekin. Vaikka omasta hyllystä löytyisi jo vanhempi painos, tämä uusi painos kannattaa silti hankkia.

Satu Hovi
katajahovi[at]gmail.com